

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

طرح‌های راهبردی فتنه‌جویانه در جوامع اسلامی

محمد ملکزاده

قدرت‌های نرم و سخت در برابر یک مکتب

اشاره

تداوم بحران و گسترش آن در برخی مناطق اسلامی همچون لبنان، عراق، افغانستان و برخی دیگر از کشورهای اسلامی، گویای مداخله آشکار غرب در جهان اسلام است. برای مقابله با سیاست‌های مداخله‌جویانه قدرت‌های غربی در مسایل داخلی کشورهای اسلامی، باید ابعاد طرح‌های استراتژیک غرب برای ایجاد گسست و فتنه در جهان اسلام را شناخت. این نوشتار با بررسی ابعاد و گستره برخی از مهم‌ترین حرکت‌های مداخله‌جویانه غرب در جهان اسلام سعی خواهد کرد زمینه‌مقابل با آنها را هموار سازد.

مجلس نمایندگان آمریکا با تخصیص بودجه سالانه به توسعه شبکه‌های ماهواره‌های فارسی زبان ضد انقلاب، به صورت مستقیم در امور داخلی جمهوری اسلامی ایران مداخله می‌کند

درونی جهانیان به ویژه مسلمانان با ارزش‌های آمریکایی بود. به همین دلیل با رواج ایده مقابله با تروریسم و هدایت افکار عمومی به آنچه آن را «تروریست‌های اسلامی» نامیده‌اند، سعی در تخریب هنجارهای ایدئولوژیک اسلام نموده‌اند تا از این طریق، بستر مناسبی برای جهانی کردن امنیت ارزش‌های آمریکایی و نظام لیبرال دموکراسی فراهم آورند. هم اینک نظام لیبرال دموکراسی و در رأس آن سردمداران کاخ سفید به این نتیجه رسیده‌اند که برای آمریکایی شدن و توسعه ارزش‌های آمریکایی و غربی در جهان بشری - اعم از مسلمان و غیر مسلمان - نمی‌توان مسیر نظامی و انواع جنگ افزارهای تسلیحاتی را پیمود، بلکه برای رسیدن به این هدف باید از طریق تبلیغات گسترده به ماهیت‌زدایی از هر آنچه ارزش‌های غیر آمریکایی است دست یازید. باید محیط اجتماعی مبتنی بر ارزش‌های یکسان - آن هم فقط از نوع غربی - به وجود آورد تا رفتارهای همسویی که منافع قدرت‌های استعماری را تأمین می‌کند، نتیجه گردد و این مسیری است که با به حداقل رساندن قدرت سخت، قدرت نرم و غیر محسوس را به خدمت می‌گیرد. هم اینک آمریکا به نمایندگی از کل جهان غرب در صدد است در قالب جنگ نرم، کشورهای اسلامی و مسلمانان را با تغییرات ماهیتی و هویتی از درون و بیرون روبه‌رو کند که در ادامه به برخی از ابزارهای آنان برای دستیابی به این هدف اشاره می‌شود:

توسعه جنگ رسانه‌ای

رسانه، مهم‌ترین ابزار ناتوی فرهنگی برای بی‌ثبات‌سازی نظام امنیت اجتماعی در جوامع مختلف به ویژه جوامع اسلامی است. امروزه با گسترش علوم و فنون ارتباطات، مهم‌ترین و بیشترین سهم این جنگ رسانه‌ای به ماهواره تعلق می‌گیرد. به گفته کارشناسان، در حال حاضر بیش از ۵/۴ میلیون گیرنده ماهواره غیر مجاز در کشور ایران فعال است و از ۱۷ هزار و ۶۶۶ شبکه ماهواره‌ای جهانی، حدود سه هزار شبکه در داخل کشور قابل دریافت می‌باشد. مجلس نمایندگان آمریکا با تخصیص بودجه سالانه به توسعه شبکه‌های ماهواره‌های فارسی زبان ضد انقلاب، به صورت مستقیم در امور داخلی جمهوری اسلامی ایران مداخله می‌کند و آنان نیز با بهره‌مندی از این کمک‌ها تلاش می‌کنند زمینه‌های ناامنی‌های مدنی در سطوح مختلف صنفی، دانشجویی، قومی و دیگر اقشار اجتماعی را فراهم سازند.

راه‌اندازی شبکه‌های جاسوسی و جنگ‌های اطلاعاتی

شبکه‌های جاسوسی آمریکا و رژیم صهیونیستی برای نفوذ در نهادهای استراتژیک جوامع اسلامی تلاش‌های گسترده‌ای به راه انداختند؛ به عنوان مثال این شبکه‌های جاسوسی در نظام جمهوری اسلامی با هدف بی‌ثبات‌سازی امنیت اجتماعی و گسترش نافرمانی مدنی به ویژه در استان‌های شمال غربی کشور همچون کردستان،

رویکرد کلی غرب علیه جهان اسلام

در باره سیاست غرب در مقابل جهان اسلام و مسلمانان امروزه سه راه‌کار مورد استفاده قرار گرفته است:

۱. تهاجم علیه مقدسات اسلامی

در عصر کنونی، یکی از مهم‌ترین شیوه‌های مبارزاتی، به کارگیری شیوه تبلیغی است. غرب با به کارگیری این شیوه در قالب کاریکاتور، کتاب، مقاله و فیلم‌های اهانت‌آمیز، تهاجم گسترده‌ای را علیه مسلمانان آغاز کرده است. گرچه ارائه این تصاویر اهانت‌آمیز به دین اسلام و مسلمانان به دلیل نگرانی از گسترش بی‌سابقه دین اسلام در جهان است و واکنش‌هایی را در میان مردمان مسلمان و غیر مسلمان برانگیخته است، اما این واکنش‌ها در حدی نبوده که غرب را از استمرار این سیاست‌های توهین‌آمیز باز دارد.

۲. تهاجم نظامی

تهاجم نظامی علیه کشورها گرچه سیاستی قدیمی است، ولی همچنان به عنوان حربه‌ای در دست قدرت‌های استعماری باقی مانده است. در حال حاضر بسیاری از مناطق اسلامی زیر تهاجم نظامی کشورهای غربی قرار گرفته‌اند و جان و مال و حیثیت آنان در معرض تجاوز قدرت‌های غربی واقع شده است. با این حال و به لحاظ منسوخ شدن این سیاست علیه جوامع انسانی، این حربه از ابعاد استراتژیک چندانی در مقابله با جوامع اسلامی برخوردار نیست و به همین دلیل قدرت‌های غربی برای مقابله با مسلمانان به سیاست‌های غیر نظامی بیشتر می‌اندیشند. و البته این بدان معنی نیست که قدرت‌های غربی تهاجم مستقیم نظامی را از دستور کاری خویش حذف نموده باشند، چنانکه هم اکنون شاهد تجاوزات فراوانی از سوی قدرت‌های غربی به رهبری آمریکا در مناطق مختلف جهان از جمله جهان اسلام هستیم. در حال حاضر این سیاست به دو شیوه مختلف در مناطق اسلامی پی‌گیری می‌شود؛ نخست از طریق تهاجم مستقیم سردمداران غرب به سرزمین اسلامی و اشغال مستقیم آن و شیوه دوم که بیشتر مورد توجه آنان قرار دارد، کشتار مسلمانان از طریق ایجاد اختلاف و درگیری در مناطق اسلامی است. مسلمان‌کشی در عراق، فلسطین، پاکستان، افغانستان و لبنان با سیاست‌های مداخله‌جویانه و فتنه‌انگیزانه سران استراتژیست غرب، تصویر ناخوشایندی از آشوب و ناامنی و بی‌ثباتی را در جهان اسلام به وجود آورده و چهره نامناسبی از وضعیت مسلمانان در جهان به نمایش گذارده است.

۳. تخریب عقاید و ماهیت‌زدایی مسلمانان

مهم‌ترین طرح استراتژیک غرب برای ایجاد گسست و فتنه در جهان اسلام، تلاش قدرت‌های غربی در جهت تخریب عقاید و ماهیت‌زدایی مسلمانان است. از سالیان دور تا به امروز استراتژیست‌های آمریکا طرحی برای تخریب ماهیتی و هویتی مسلمانان تدوین نموده‌اند تا از طریق آن به تخریب هنجارها و ارزش‌های اعتقادی آنان بپردازند. مهم‌ترین هدف این طرح، جلوگیری از هرگونه تضاد و تعارض

در حال حاضر آمریکا به نمایندگی از غرب در صدد است به دو شیوه سخت و نرم افزاری کشورهای اسلامی و مسلمانان را با تغییرات ماهیتی و هویتی از درون و برون روبه‌رو کند.

آذربایجان و ... تلاش‌های بی‌وقفه‌ای را انجام می‌دهند.

به راه انداختن اختلافات قومی و فرقه‌ای

برخی دیگر از تهدیدات نرم دشمنان که به طور خاص در مورد جمهوری اسلامی ایران پی‌گیری می‌شود، عبارتند از:

- تحریک و هابیت برای مقابله با تشیع در ایام فریضه حج؛
- افزایش تبلیغات گروه‌های ضاله در برخی نواحی استان‌های مرزی؛
- به راه انداختن مانورهای تبلیغاتی در قالب مداخلات بشر دوستانه؛
- حمایت غیرمستقیم از مافیای مواد مخدر برای افزایش توزیع و مصرف آن در ایران؛
- دامن زدن به شایعات با هدف به چالش کشاندن ثبات امنیت اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و ...

یک طرح تفصیلی، مسلمان مورد اشاره در استراتژی آمریکا را به چهار قسم تقسیم می‌کند که عبارتند از: بنیادگرایان، تجددگرایان، سنت‌گرایان و عرفی‌گرایان. این پژوهشگرده اولویت کمک آمریکا را در کمک به تجددگرایان یا میانه‌روها و اصلاح‌طلبان می‌داند و اذعان می‌دارد که آمریکا در کمک به تجددگرایان باید به موارد زیر پردازد:

۱. دادن یارانه برای کاهش هزینه‌های انتشار و توزیع آثار و نوشته‌های آن‌ها؛
۲. تشویق آن‌ها به نوشتن برای جوانان و مردم عامی؛
۳. استفاده از دیدگاه‌های آنان در برنامه‌های درسی؛
۴. فراهم کردن امکان دسترسی مخاطبان عام به دیدگاه‌ها و قضاوت‌های دینی آن‌ها.

پژوهشگرده «رند» که بازوی تحقیقاتی سازمان سیا (سازمان اطلاعاتی

مرکز آمریکا) است، در ادامه راهبرد برخورد با بنیادگرایان را سرزنش و ایجاد تفرقه میان آن‌ها و برخورد با سنت‌گرایان را ترویج صوفی‌گرایی و عرفان‌های کاذب می‌داند و می‌نویسد باید عرفی‌گرایان (سکولارها) را با بنیادگرایان درگیر ساخت و آمریکا را دوست آنان معرفی کرد و همان‌گونه که از متن تهیه شده توسط استراتژیست‌های امنیت ملی آمریکا مشهود است، آنان طرح استراتژیک نرم را برای ایجاد فتنه در جهان اسلام ترجیح

در عصر کنونی یکی از مهم‌ترین شیوه‌های مبارزاتی، به کارگیری شیوه تبلیغی است غرب با بکارگیری این شیوه در قالب کاریکاتور، کتاب، مقاله و فیلم‌های اهانت‌آمیز، تهاجم گسترده‌ای را علیه مسلمانان آغاز کرده است

اهمیت استراتژیک خاورمیانه اسلامی برای غرب

اکثریت قریب به اتفاق مسلمانان، در منطقه خاورمیانه ساکن‌اند و به همین دلیل این منطقه از موقعیت استراتژیک بسیار بالایی برای جهان غرب برخوردار است. اهمیت این منطقه وقتی دو چندان می‌گردد که مشاهده می‌کنیم گزارش‌های موجود از گسترش روز افزون اسلام حکایت دارد و این احتمال که قرن آینده، قرن اسلام باشد را تقویت نموده است. به همین دلیل آمریکا که هم اکنون پرچم رهبری نظام لیبرال دموکراسی را در دست گرفته، با این سؤال اساسی مواجه است که با این دین آسمانی (اسلام) که ماهیت ناسازگاری با توسعه‌طلبی آمریکا دارد، چگونه باید برخورد کند.

پروژه استراتژی امنیت ملی آمریکا در قرن ۲۱ که در سال ۱۹۹۸ توسط وزارت دفاع آمریکا و به مدت سه سال تهیه شد، یک برنامه ۲۵ ساله برای این مسأله تدوین نموده است. در این استراتژی به تفصیل درباره اهداف و موانع و راهبردهای آمریکا در خاورمیانه سخن به میان آمده است و اهمیت و ویژگی‌های منطقه مسلمان‌نشین خاورمیانه برای آمریکا این‌گونه تشریح گردیده است:

۱. خاورمیانه که منبع فسیلی جهان است، برای ایالات متحده و هم‌پیمانانش منافع کلیدی و مهم دارد. این منطقه تنها منطقه‌ای است که آرایش نظامی آمریکا به طور پیوسته در آن ادامه داشته است.
۲. این سرزمین محل اسلام مسلح و سیاسی نیز هست که دست کم باید به عنوان یک محرک مهم و بی‌ثباتی به شمار آید.
۳. این منطقه محل رقابت فرقه‌ای میان شیعه و سنی، مسلمان و هندو، یهودی و مسیحی و قبطی، بهائیان و بوداییان نیز است.
۴. خشونت قومی درون هر کشور حتی میان کشورهای که شامل کردها، ترک‌ها، فارس و ارمنه و آذری‌ها و ... نیز وجود دارد. در همین حال بخش مطالعات خاورمیانه پژوهشگرده «رند» در

۱. از این تعداد ۳۸۰ شبکه به بخش موسیقی، ۷۴ شبکه به تبلیغات مد لباس و لوازم آرایشی، ۲۷۳ شبکه به تبلیغ ادیان ساختگی و ۲۳۵ شبکه به برنامه‌های مبتذل اختصاص یافته‌اند. (جواد آریمن‌منش، نایب رئیس کمیسیون فرهنگی مجلس شورای اسلامی آخرین آمار دیش‌های ماهواره‌ای در ایران، ۴ آذر ۸۷، نشریه پگاه حوزه، ش ۲۵۱).

۲. ماهنامه مسجد، ش ۱۳۱، آبان ۱۳۸۷، ص ۸۷.
۳. در این زمینه می‌تواند به دو طرح استعماری فتنه و هابیت و فتنه مبارزه با الفبای اسلامی اشاره کرد:

فتنه و هابیت:

دوران سلطنت سلطان سلیم دوم (۱۲۰۴ - ۱۲۲۲ هـ.ق) دورانی بسیار آشفته و بحرانی برای ایران و سایر جوامع اسلامی بود. از جمله تحركات فتنه‌جویانه‌ای که در این عصر شکل گرفت، توطئه و هابیت بود که با پشتیبانی استعمار پیر انگلیس در حجاز اتفاق افتاد. در پی این رویداد، توطئه‌گران اداره حرمین شریفین را به دست گرفتند و زائران مصری و سوری را از انجام مراسم عبادی حج باز داشتند. بنیادگذار فرقه و هابیت که به مرور طبیعت شریر و جنایتکارانه خود را آشکارتر ساخت، محمدبن عبدالوهاب بود. وی با حمایت انگلستان فرقه و هابیت را بنیان نهاد و با کشتار بی‌رحمانه در عربستان و عراق، این عقیده انحرافی را در سرزمین اسلامی مستقر ساخت.

فتنه مبارزه با الفبای اسلامی

میرزا ملکم خان فرزند یعقوب ارمنی از ارامنه منطقه جلفای اصفهان با سفر به استانبول برای مبارزه در راه تغییر الفبای اسلامی، کوشش‌های زیادی به خرج داد. وی در نامه‌ای به فتحعلی آخوندزاده که هر دو از وابستگان و دست‌نشانندگان بیگانگان در ایران بودند، می‌نویسد:

«الفبای کنونی بی‌شک در میان مسلمانان بسیار رواج یافته است، اما باید آن را به شیوه‌ای زیرکانه و به تدریج تغییر دهیم.»

(م. ف آخوندزاده، الفبای جدید. مکتوبات با گردآوری و تصحیح دکتر حمید محمدزاده، ۱۳۵۷، تبریز، ص ۳۶۷) میرزا ملکم خان با سران بسیاری از دول خارجی ارتباط مستقیم داشت و برای تحقق اهدافش دائماً در حال سفر به کشورهای اروپایی بود. او در سال ۱۸۲۶ م با نوشتن مقالاتی در روزنامه حریت چاپ لندن، به ترویج عقاید و افکار مسموم خود پرداخت. فتنه تغییر الفبای اسلامی همزمان در کشورهای دیگر اسلامی نیز رواج یافت. مصر، افغانستان، ترکیه و ایران تقریباً همزمان تحت سلطه و سیطره انگلیسی‌ها قرار داشتند. از سوی انگلستان، رضاخان در ایران و در ترکیه کمال پاشا (آتاترک) به قدرت می‌رسند و سیاست‌های واحدی که از سوی انگلستان برای آنان دیکته شده بود، به اجرا درمی‌آید. البته فتنه جمهوری‌خواهی و تغییر الفبا در ایران با هوشیاری علما و مردم تحقق نمی‌پذیرد، ولی در ترکیه به اجرا درمی‌آید. برخی از سیاست‌های دیگر همچون طرح متحدالشکل کردن لباس‌ها که در نهایت به کشف حجاب انجامید، در هر دو کشور ایران و ترکیه به اجرا درمی‌آید.

منابع برای مطالعه بیشتر:

فضیل ابوالنصر، رویارویی غرب‌گرایی و اسلام‌گرایی، ترجمه حجت الاسلام جودکی، تهران، وزارت امور خارجه، ۱۳۷۸.
رضا داوری و جمعی دیگر از نویسندگان، رویارویی فرهنگی ایران و غرب در دوره معاصر، تهران، سروش، ۱۳۷۵.
جهانبخش ثعالبی، نگرش تاریخی بر رویارویی غرب با اسلام، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۹.

می‌دهند. و البته این طرحی است که سالیان دراز مورد توجه استعمار قرار داشته و به طرق گوناگون سعی در اجرای آن در جوامع اسلامی داشته‌اند.^۳

گستره طرح‌های استراتژیک غرب برای ایجاد فتنه در جهان اسلام را می‌توان در قالب دو طرح کلی قدرت نرم و قدرت سخت مورد مطالعه قرار داد. در حال حاضر آمریکا به نمایندگی از غرب در صدد است به دو شیوه سخت و نرم افزاری کشورهای اسلامی و مسلمانان را با تغییرات ماهیتی و هویتی از درون و برون روبه‌رو کند، اما مهم‌ترین بخش این طرح بر روی قدرت نرم افزاری متمرکز است. قدرت آمریکا به لحاظ عدم کاربرد، فرسودگی و خطاهای فاحش؛ به طور محسوسی در حال حرکت از قدرت سخت به نیمه سخت و نرم می‌باشد که ضمن کم هزینه‌تر بودن، از ریسک‌پذیری پایین‌تری نیز برخوردار است. پس از شکست‌های فاحش آمریکا در عراق و افغانستان، اندیشه تئوریسین‌های غربی همچون «جوزف نای» بیشتر مورد توجه قرار گرفت که توصیه کرده بود «آمریکا باید با تبلیغ آرام، آرمان‌ها، ارزش‌ها، قدرت شکل‌دهی افکار عمومی، ارائه خدمات بشردوستانه، اعطای کمک‌های خارجی و توان استفاده از عملیات روانی و ... در راستای اهداف خود بهره‌جوید». این در حقیقت همان طرحی است که اندیشمندان مکتب فرانکفورت با انتقاد از آن، آن را به تکثیر انسان‌های اسیر و منفعل تعبیر نموده بودند. در هر حال آمریکا قدرت نرم خود را از سالیان گذشته تا به امروز مورد توجه قرار داده است. یکی از ابعاد این طرح، مبارزه با مسلمانان از طریق نیروی خود مسلمانان بوده است؛ همان شیوه‌ای که در دوران جنگ سرد در مقابله با کمونیسم پیش گرفت. در این دوران دولت آمریکا شبکه‌ای گسترده از روزنامه‌نگاران و هنرمندان مزدور را اداره می‌کرد. سازمان اطلاعات مرکزی آمریکا صدها نفر کارشناس اطلاعاتی در خارج از مرزهای ایالات متحده در اختیار داشت، فیلم‌های متعددی از ارزش‌های لیبرال دموکراسی و نواقص کمونیسم ساخته شد و ... پس از واقعه ۱۱ سپتامبر همین شیوه برای مقابله با جهان اسلام مورد توجه بیشتر قرار گرفت. دولت نئومحافظه‌کاران اقدام به راه‌اندازی رسانه‌های مختلف همچون رادیو آمریکا، رادیو فردا و ... نموده‌اند. این رسانه‌ها با تولید برنامه‌های ۲۴ ساعته، اهداف استراتژیک خود را دنبال می‌کنند. فعالیت گسترده این توطئه برای ایجاد فتنه و آشوب در جامعه اسلامی ایران بوده است که هوشیاری بیش از پیش ملت ایران، آنان را از تحقق اهداف استکباری آنان ناکام گذارده است.

پی‌نوشت‌ها